

KSIAŹKI EKONOMICZNO-ROLNICZE

ANDREA B. — *Der Vereinfachte Betrieb. Praktische Möglichkeiten und ihre Grenzen* (Uproszczone gospodarstwo rolne. Praktyczne możliwości i ich granice). Hamburg 1960, P. Parey, s. 144. Betriebs- und Arbeitswirtschaft in der Praxis, Heft 5.

Zachęcony przez profesorów Blohma i Buscha — autor stawia i uzasadnia tezę co do konieczności zerwania z klasyczną metodą wszechstronnej produkcji gospodarstw rolnych, zatem wszechstronnego ich organizowania. Przeprowadza on teoretyczny i praktyczny wywód wyższości proponowanej gospodarki, opartej między innymi na następujących doświadczeniach: specjalistycznych farm amerykańskich (o czym pisał w 1958 r. i co posłużyło — jako zachęta — do postawienia tego problemu wobec rolnictwa zachodnio-niemieckiego); doświadczeniach francuskich, dotyczących rozdzielonego chowu trzody chlewnej; szwedzkich gospodarstw bezinwentarowych; nastawionych na zielonki gospodarstw alpejskich oraz na odpowiedniej adaptacji wymienionych doświadczeń dla rolnictwa niemieckiego.

BLOHM G., VOGEL G.: *Kostensenkung. Betriebswirtschaftliche Überlegungen und Vorschläge* (Obniżka kosztów. Rozważania i propozycje w sprawie zarządzania gospodarstwami). Hamburg 1955, P. Parey, s. 84, Betriebs- und Arbeitswirtschaft in der Praxis, Heft 2.

Kolejny — 2 — zeszyt prac wydawanych przez G. Blohma (dyrektora Instytutu dla Zagadnień Nauki Zarządzania i Pracy w Rolnictwie) w Serii „Praktyczne Zagadnienia Przedsiębiorstw i Pracy”, dotyczy zagadnień organizacji gospodarstw dla podniesienia produktywności oraz obniżki kosztów przez zastosowanie techniki w rolnictwie. W tej samej Serii, jako zeszyt 5, ukazała się wymieniona wyżej praca B. Andrea, jak również, jako zeszyt 3 — praca D. Hilla, omawiana w dalszym ciągu Bibliografii.

DURTSCHI E. — *Die landwirtschaftlichen Vereine und Genossenschaften in der Schweiz* (Rolnicze stowarzyszenia i spółdzielnie w Szwajcarii). Bern 1959, Buchverlag Verbandsdruckerei, s. 116.

Podręcznik do nauki w szkołach rolniczych i przewodnik dla praktyków rolnych, wydany (po raz czwarty) przez Szwajcarski Związek Inżynierów-Agronomów. Po zorientowaniu czytelnika w ogólnych zagadnieniach organizacji rolniczych, autor omawia kolejno wszystkie typy stowarzyszeń rolnych, a następnie spółdzielni rolniczych, różniących się między sobą zarówno podstawami prawnymi, jak celami i zakresem działania. I tak stowarzyszenia podzielono na 4 grupy: a) branżowe, b) służące rozwojowi techniki i kształceniu zawodowemu, c) reprezentacji i ochronie interesów zawodowych i politycznych oraz d) polityczno-gospodarcze — do tej ostatniej kategorii należy Szwajcarski Związek Chłopski. Spółdzielnie podzielono z kolei na: spółdzielnie zaopatrzenia i zbytu, przetwórcze, hodowlane, nasienne, kredytowe, ubezpieczeniowe, melioracyjne itd. W dalszych częściach pracy autor omawia gospodarce i społeczne znaczenie stowarzyszeń i spółdzielni oraz odpowiednie prawodawstwo. W spisie literatury znajdujemy między innymi pracę doktorską K. Czerniewskiego na temat skupu i zaopatrzenia w mleko miast Zürich i Winterthur.

An enquiry into the problems of agricultural price stabilization and support policies (Badanie problemów stabilizacji cen rolniczych i polityki protekcyjnej). Rzym 1960, FAO, s. 234.

Na treść publikacji składają się dwa raporty FAO z grudnia 1956 r. i z kwietnia 1959 r. (wraz z odpowiednimi komentarzami), zawierające opinie ekspertów na temat środków pomocy dla zapewnienia rolnictwu odpowiednich cen i dochodów.

Gestion des exploitations agricoles. (Organizacja i zarządzanie gospodarstwem rolnym). Paryż 1958, L'Agence Européenne de Productivité de L'Organisation Européenne de Coopération Économique, s. 168, Projets No 395/1.

Przeznaczony dla instruktorów rolnych, projekt podręcznika dla przygotowania poradników krajowych i regionalnych, opracowany na podstawie przeprowadzonego seminarium (Brno VII. 1957 r.), w którym wzięło udział 40 specjalistów z 13 krajów europejskich oraz Stanów Zjednoczonych, przy udziale Szwajcarskiego Ministerstwa Rolnictwa. Podręcznik dotyczy organizacji gospodarstw, przy czym przez „gestion” (zarządzanie) rozumie się umiejętność takiego organizowania zasobów gospodarstwa, jak ziemia, praca i kapitał, aby otrzymać możliwie najwyższy, stały dochód czysty. Podręcznik podzielono na dwie części. Pierwsza omawia zasady i metody organizacji gospodarstw z punktu widzenia ekonomicznego, druga podaje w układzie tabelarycznym i statystycznym dane liczbowe, dotyczące poszczególnych dziedzin gospodarstwa.

GEORGI G. — **Aspetti e problemi di alcuni riforme agrarie contemporanee** (Aspekty i problemy niektórych współczesnych reform rolnych). Florencja 1955, Casa Ed. Macri, s. 234.

Autor podejmuje próbę naukowego usystematyzowania zagadnień reformy rolnej oraz analizy porównawczej założeń ideologicznych i sposobów ich realizacji. Temat opracowano na podstawie reform rolnych, przeprowadzonych w Związku Radzieckim, NRF, na Węgrzech, w Japonii i Chinach. Szczególny nacisk położono na polityczne i społeczne znaczenie reform w ekonomicznym rozwoju poszczególnych krajów oraz na możliwości zastosowania wydanych tam ustaw i zarządzeń w rolnictwie włoskim.

GOLDBERG J. — **Stosunki agrarne w miastach ziemi wieluńskiej w drugiej połowie XVII i w XVIII wieku.** Łódź 1960, Zakł. Narod. im. Ossolińskich, s. 231, Łódzkie Tow. Naukowe, Zeszyt 33.

Monografia źródłowa, oparta w dużej mierze na materiałach archiwalnych, zajmuje się sprawą agraryzacji miast wieluńszczyzny w okresie XVII—XVIII w., a na tym tle rolą mieszczań-rolników i ich walką o ziemię. Charakteryzując stosunki i gospodarstwa rolne, autor omawia prawa mieszczan do ziemi, problem poddaństwa, renty feudalnej oraz formy walki i oporu (niewypełnianie nałożonych powinności, zbiegostwo, droga sądowa), przeciwko obciążeniom feudalnym.

GÓRKA-NIWIŃSKI ST. — **Rachunkowość rolnicza.** Szczecin 1960, WSR, s. 127.

Skrypt rachunkowości rolnej, przeznaczony dla studentów wyższych szkół rolniczych oraz rolników-praktyków, podaje w metodyczny sposób podstawowe wiadomości; specjalnie szeroko zostały potraktowane zasady księgowości i jej techniki wraz z licznymi przykładami.

Handbuch des LPG-Buchhalters (Poradnik księgowego spółdzielni produkcyjnej). Berlin 1960, Verl. Die Wirtschaft, kilka liczbowań.

Wydany przez Wydział Ekonomiczny Ministerstwa Rolnictwa NRD ponad 250-stronicowy poradnik, ma służyć pospołu księgowym i kierownictwu spółdzielni oraz pracownikom organów państwowych zajmujących się pomocą i doradztwem wobec spółdzielni produkcyjnych. Wydana pozycja składa się z przystępnego wykładu księgowości, planowania, inwentaryzacji oraz obliczania wartości, kosztów, finansowania, opodatkowania, ubezpieczeń, kontroli, podziału zysków i wynagrodzeń. Godny zalecenia jest sposób wydania podręcznika w postaci zgrupowanych działami kartek koloszytowych, dających się uzupełniać i wymieniać.

HILL D. — **Das dänische Beispiel. Landwirtschaftliche Betriebsführung unter den Anforderungen des technischen Fortschritts** (Duński przykład. Zarządzanie gospodarstwami rolnymi w świetle wymagań postępu technicznego). Hamburg 1957, P. Parey s. 110. Betriebs- und Arbeitswirtschaft in der Praxis. Eine Schriftenreihe für die Landwirtschaft. Heft 3.

Nie pierwszy to autor sięga do przykładu rozwoju rolnictwa duńskiego. Rozwój gospodarki Danii od czasu Grundtviga, przezwyciężenie skutków kryzysu rolnego z 1880 r., opanowanie trudności gospodarczych po I i II wojnie światowej — sprawiły, że tak chętnie sięga się do przykładu gospodarki duńskiej. Po scharakteryzowaniu lokalnych, duńskich warunków przyrodniczych i gospodarczych, omówieniu wpływu zmienionego układu cen i kosztów na organizację gospodarstw, wyniki ekonomiczne oraz technikę produkcyjną — autor szczególnie dużo miejsca poświęcił rozwiązywaniu problemu braku sił roboczych w rolnictwie (poprzez wzmoczenie wydajności pracy osiąganey przez realizację postępu technicznego).

Istoria kołchoznoego prawa (Historia prawa kołchozowego). Moskwa 1959, Gos. Izdat. Juridycznej Litier., T. I. s. 517.

Na 517 zadrukowanych petitem stronach zebrano w pierwszym tomie wydawnictwa materiały normatywne, które się ukazały w ZSRR i RFSRR w latach 1917—1936. Tom II ma objąć lata 1937—1958. Publikacja stanowi pracę zbiorową wydaną przez Wydział Prawa Moskiewskiego Uniwersytetu im. M. W. Łomonosowa.

JAKOWIEC J. W. — **Teorija i praktyka socjalistycznego oboszczestwienia ziemi** (Teoria i praktyka socjalistycznego społecznienia ziemi). Moskwa 1960, Izd. Soc.-Ekon. Litier. s. 228.

Autor próbuje dać opis i samodzielną ocenę wymienionego w tytule problemu w rozwoju historycznym, tzn. od czasów przedmarksistowskich do współczesnych. Szczególnie miejsce zajmuje omówienie nacjonalizacji ziemi w Rosji i wkład Lenina w jej teorię i praktykę. Odrębnie omówiono nacjonalizację ziemi w Republice Mongolskiej i Chińskiej, w europejskich krajach demokracji ludowej oraz w krajach nierozwiniętych gospodarczo, jako też w programach partii komunistycznych tych krajów i krajów kapitalistycznych.

KOZŁOWSKI Z. — **Obowiązkowe dostawy w planie sześcioletnim**. Próba szacunku świadczeń. Warszawa 1960, PWRiL, s. 199.

Wydana drukiem — po dokonaniu skrótów — praca doktorska, której streszczenie zamieszczono w nr 6/1958, str. 111.

KOZODOJEW I. I. — **Ziemielnye odnoszenija w socialistycznych stranach** (Stosunki rolne w krajach socjalistycznych). Moskwa 1960, Izd. Social. Ekon. Litier., s. 352.

Zarys teorii, opracowany z uwzględnieniem całego dotychczasowego dorobku nauki radzieckiej oraz ważniejszych prac chińskich, bułgarskich, polskich, czeskich, rumuńskich, węgierskich, albańskich, mongolskich i wietnamskich ekonomistów. Zarówno autor jak i wydawnictwo traktują pracę jako dyskusyjną, mimo — albo właśnie dlatego — że poruszane w niej zagadnienia stosunków agrarnych, w tym renty różniczkowej w krajach socjalistycznych, zostały potraktowane gruntownie i nowatorsko.

KUPARADZE G. Z. — **Sprawocznik ekonomista. Promyszlennost' i sielskoje chozajstwo** (Poradnik ekonomisty. Przemysł i rolnictwo). Moskwa 1960, Izd. GSChI, s. 591.

Poradnik (przeznaczony dla ekonomistów, statystyków oraz pracowników naukowych i młodzieży studiującej wydziałów szkół ekonomicznych oraz technicznych) ujęty jako systematyczny i praktyczny wykład metod i sposobów obliczania podstawowych wskaźników ekonomicznych, przydatnych i stosowanych w praktyce planowania i analizy statystyczno-ekonomicznej. Praca składa się z 4 części, z czego dwie pierwsze mają charakter branżowy i dotyczą przemysłu oraz rolnictwa, pozostałe dwie, o charakterze metodologicznym, zawierają podstawowe wiadomości ze statystyki matematycznej oraz wskazówki metodyczne w zakresie posługiwania się dołączonym zestawem tabel. Część dotycząca rolnictwa zawiera wskazówki metodologiczne w zakresie obliczania produkcji rolnej (wszelkiej), wynagrodzenia za pracę i niektórych wskaźników mechanizacji. Publikacja zasługuje na szczegółowe zapoznanie się z nią przede wszystkim przez ekonomistów. Jest ona wymownym i przekonującym dowodem znaczenia, przywiązywanego w Związku Radzieckim do stosowania metod matematycznych (ekonometrii i statystyki matematycznej) w ekonomii, ekonomikach branżowych, planowaniu i zarządzaniu gospodarką (Vide Życie Gospodarcze nr 38/1960 — J. Z.: Ekonomisci radzieccy o metodach matematycznych).

KUWSZINOW I. S., GUMEROW M. N., ŁOWKOW JA. A. — **Ekonomika socialistycznego sielskiego chozajstwa** (Ekonomika socjalistycznego rolnictwa). Moskwa 1959, Gos. Izd. Siel. Litier., s. 430.

Podręcznik przeznaczony dla wyższych rolniczych zakładów naukowych, a w szczególności wydziałów: agronomicznych, agrotechnicznych, ogrodniczych, weterynaryjnych i mechanizacji rolnictwa. Na treść podręcznika składa się: przedmiot, systemy, zasoby, mechanizacja, elektryfikacja i chemizacja rolnictwa, praca i jej wydajność, intensyfikacja, nakłady i koszty, planowanie, rejonizacja; ekonomika: produkcji zbożowej, upraw przemysłowych, ziemniaków, warzyw i owoców, hodowli oraz produkcji pasz. Końcowe rozdziały dotyczą: obowiązkowych dostaw produktów rolnych, rozszerzonej reprodukcji i akumulacji w socjalistycznym rolnictwie.

Landwirtschaft und Markt (Rolnictwo i rynek). Wyd. 2 Hannover 1959, A. Strothe Verl., s. 83. Sonderheft 1 — Agrarwirtschaft, Zeitschrift für Betriebswirtschaft und Marktforschung.

Zeszyt specjalny opracowany przez Instytut Badania Rynku Rolnego, a wydany w formie albumowej przez „Agrarwirtschaft” (czasopismo poświęcone organizacji przedsiębiorstw i analizie rynku), przedstawia w liczbach, wykresach i objaśnieniach dane dotyczące: podaży, popytu i kształtowania się cen — zbóż, ziemniaków, cukru, mleka, tłuszczu, bydła rzeźnego, mięsa oraz jaj, położenia gospodarstw rolnych NRE i powiązań z europejską wspólnotą gospodarczą. W załączniku podano spis źródeł. Publikacja jest przeznaczona dla rolników-praktyków, działaczy gospodarczych, polityków rolnych, dziennikarzy. Ambicją wydawnictwa jest uprzyścislenie wszystkim zagadnień rynku — od wytwórców do spożywców.

LAUR E., HOWALD O. — **Landwirtschaftliche Betriebslehre für bauerliche Verhältnisse** (Nauka organizacji chłopskich gospodarstw rolnych). Aarau 1960, Verlag Wirz, s. 388.

15-te wydanie znanej pracy prof. Laura (1 wydanie w 1906 r.), od 11 wydania uzupełniane do druku przez prof. O. Howalda. Praca ta ma charakter poradnika, stosowanego w szkołach rolniczych i książki podręcznej, przeznaczonej dla praktyków. Na treść jej składa się ogólne wprowadzenie w zagadnienia rolnictwa i podstawowe pojęcia nauki organizacji gospodarstw, omówienie stosowanych w rolnictwie środków produkcji oraz zasad zarządzania gospodarstwami i zarządzania nimi dla osiągnięcia maksymalnej efektywności. W załącznikach podano podstawowe dane statystyczne i wyniki rachunkowe Szwajcarskiego Sekretariatu Chłopskiego. Praca jest bogato ilustrowana przy pomocy map, wykresów i tabel.

LINDEMANN H., DONNER B. — **Rechnungswesen der sozialistischen Landwirtschaftsbetriebe** (Rachunkowość socjalistycznych gospodarstw rolnych). Berlin 1958, VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften, cz. I — s. 87, cz. II — s. 72 + 20 tbl. Karl Marx Universität Leipzig.

Wydany drukiem skrypt, pod red. H. A. Rotha, przeznaczony jest dla studiujących zaocznie na Wydziale Rolnym Uniwersytetu Karola Marksa w Lipsku. Założeniem skryptu jest danie przyszłemu „dyplomowanemu rolnikowi” (rolnikowi z wyższym wykształceniem) umiejętności posługiwania się rachunkowością, stanowiącą niezbędny element w ekonomice gospodarstw rolnych. Treść skryptu stanowią: wiadomości z zakresu historii, zadań, pojęć i organizacji rachunkowości rolnej, podstawowe konta i przedmioty rachunkowości, rachunkowość finansowa ogólna oraz w zastosowaniu do LPG i VEG. Do pracy dołączono ramowy plan kont oraz wzór książki rachunkowej LPG. Jak zwykle w tego rodzaju wydawnictwach każdy wykład zakończono pytaniami kontrolnymi. Z tej samej serii pochodzą dwa omówione niżej skrypty J. Paula oraz J. Paula i J. Kiliana.

OCHAPKIN K. A. — **Ekonomiczeskaja efektiwnost' dienieżnoj oplaty truda w kolchozach** (Ekonomiczna efektywność gotówkowego wynagradzania pracy w kolchozach). Moskwa 1960, Gospolitizdat, s. 218.

Publikacja zawiera argumentację, przemawiającą za wprowadzeniem gotówkowego zamiast naturalnego wynagradzania za pracę i tkwiące w nowym systemie bodźce i dogodności. Praca przewidziana jest — ze względu na swój praktyczny i propagandowy charakter — dla szerokich kręgów aktywności kolchozowego: przewodniczących i księgowych oraz rejonowych pracowników aparatu rolnego i agronomów rolnych.

PANKRATZ G. — **Der Weg der MTS (Droga MTS)**. Berlin 1960, VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag, s. 204.

Wprawdzie blisko połowa publikacji poświęcona jest omówieniu znanych na ogół zagadnień, dotyczących roli MTS i stosunku ich do spółdzielni produkcyjnych, w odróżnieniu jednak od innych, które się na ten temat ukazały, uwzględnia ona nową fazę rozwoju stosunków w rolnictwie radzieckim, a w szczególności wpływ reorganizacji MTS na kształtowanie się sytuacji rolnictwa w krajach obozu socjalistycznego.

PAUL J. — **Ökonomik der sozialistischen Landwirtschaftsbetriebe** (Ekonomika socjalistycznych gospodarstw rolnych). Berlin 1958, VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften, cz. I — s. 72, cz. II — s. 74. Karl Marx Universität Leipzig.

Skrypt pod redakcją O. Rosenkranza; po krótkim wprowadzeniu w istotę i rozwój przedmiotu, prezentuje różne typy gospodarstw rolnych, rodzaje użytkowania gleb, środki i narzędzia produkcji, lokalizację czyli wpływ warunków przyrodniczych i ekonomicznych na organizację gospodarstwa i różne działy produkcji ze szczególnym uwzględnieniem produkcji roślinnej.

PAUL J., KILIAN J. — **Arbeitstechnik und Ökonomik der sozialistischen Landwirtschaftsbetriebe** (Technika i ekonomika pracy socjalistycznych gospodarstw rolnych). Berlin 1958, VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften, cz. I — s. 74, cz. II. — s. 138. Karl Marx Universität Leipzig.

Podobnie jak omówiona wyżej praca Lindemana i Donnera, skrypt (pod redakcją C. Rosenkranza) stanowi syntetyczny wykład zagadnień, związanych z zatrudnieniem w rolnictwie, od podstawowych wiadomości fizjologicznych poprzez omówienie środków pracy do technologii pracy wszystkich dziedzin produkcji rolnej włącznie. Skrypt zilustrowano przy pomocy licznych rysunków, fotografii i wzorów obliczeniowych.

Prace Instytutu Przemysłu Cukrowniczego. Warszawa 1960, Wyd. Przemysłu Lekkiego i Spożywczości, T. I — s. 267, T. II — s. 243, t. III — s. 320.

W serii prac Instytutu ukazały się następujące trzy tomy: I. — Zagadnienia mechaniczno-energetyczne 1949—1958; II — Zagadnienia surowcowe 1949—1958; III — Zagadnienia ekonomiczne 1954—1959.

Na tę ostatnią pozycję składają się między innymi prace (przeważnie zbiorowe), dotyczące rozwoju światowego rynku cukrowego, prognozy wzrostu spożycia cukru w Polsce, kierunków wykorzystania melasy, opłacalności inwestycji na cele eksportowe, porównawczej analizy cen i opłacalności uprawy buraków z opłacalnością ziemniaków i zbóż, kosztów zakupu buraków w zależności od rozproszenia i wielkości plantacji itp.

PRECHTER TH., MÖHRING H. K. — **Kalkulation im Erwerbsgartenbau und ihre betriebswirtschaftliche Auswertung** (Kalkulacja w ogrodnictwie handlowym i jej wykorzystanie w prowadzeniu przedsiębiorstw). Wyd. 3. Berlin 1957, P. Parey, s. 156.

Praca zbiorowa zawierająca dokładne kalkulacje poszczególnych elementów kosztów uprawy ogrodowej: kwiatów i roślin ozdobnych, warzyw w uprawie ogrodowej oraz polowej i inspektowej, szkółkarstwa i kwaciarstwa. Każdy z wymienionych rozdziałów zawiera przykładowe kalkulacje i wskaźniki dla poszczególnych gatunków roślin oraz bogaty zestaw literatury przedmiotu.

SAUSZKIN J. — **Wstęp do geografii ekonomicznej**. Warszawa 1960, PWN, s. 481 (tłum. z rosyjskiego).

Podręcznik uniwersytecki zawierający podstawowe pojęcia z zakresu geografii ekonomicznej. W rozdziale IX czytelnik znajdzie omówienie znaczenia gospodarczego poszczególnych rodzajów gleb, lasów, pastwisk i łąk oraz roślin, roli świata zwierzęcego, współczesnego rozmieszczenia rolnictwa i historycznego rozwoju gospodarki wiejskiej.

SHATIL J. — *L'économie collective du Kibboutz Israélien* (Gospodarka zespolowa izraelskich kibuców). Paryż 1960, Les Édit. de Minuit, s. 221, Bibliothèque Internationale de Sociologie de la Cooperation XII.

W XII tomie „Międzynarodowej Biblioteki Socjologii Spółdzielczości” ukazała się praca, której celem jest wszechstronne i zrozumiałe dla cudziemców naświetlenie roli ekonomicznej i społecznej kibucu. Rozwój kibucu przedstawiono w następujących okresach: 1) wstępnych prób w latach 1908—1921, 2) wzrostu i krystalizacji w latach 1922—1947 oraz 3) zmian, które zaszły w latach 1947—1952. W aneksach znajdujemy dane statutowe co do członkostwa, władz, organizacji pracy i struktury kibuców, warunków społecznych i ekonomicznych (między innymi planowania, budżetowania i podziału dochodów) oraz podstawowe dane statystyczne.

SOKOŁOWSKI K. — *Ceny rolne*. Warszawa 1960, PWN, s. 336.

Praca wykonana w Zakładzie Nauk Ekonomicznych PAN, przedstawia całościowo problematyki cen rolnych w następującym zakresie: znaczenie ceny jako bodźca produkcji rolnej, jej prawidłowości i elastyczność, ceny w stosunku do kosztów produkcji, popytu i podaży oraz dochodu, polityka cen rolnych z uwzględnieniem polityki interwencyjnej państwa. Autor wykorzystał zarówno literaturę polską, jak i zagraniczną, przy czym należy zaznaczyć, że niewiele jest pozycji, które by temat cen rolnych omawiały w sposób wyczerpujący; są to raczej prace o charakterze przyręcznikowym. Publikacja może być przydatna w pracy dydaktycznej oraz interesująca dla studiujących problem cen rolnych.

STEDING FR. — *Der Grüne Plan 1959* (Zielony Plan 1959). Berlin 1959, P. Parey, T. I — s. 48, T. II — s. 84.

Opracowany przez Ministerstwo Apropowizacji, Rolnictwa i Lasów NRF — czwarty z kolei „Zielony Plan 1959”, nawiązuje do poprzednich i składa się z 2 części. Pierwsza zawiera tekst planu na rok 1959, a w nim: podstawy prawne, główne zadania, ocenę położenia rolnictwa, środki przewidziane w planie w zakresie polepszenia struktury agrarnej oraz kosztów i warunków pracy i płacy, środków zmierzających do podnoszenia dochodów ludności rolniczej przeznaczonych na realizację planu nakładów finansowych w zestawieniu z nakładami w latach 1958, 1957 i 1956, przegląd obciążeń podatkowych rolnictwa i świadczeń państwa na rzecz rolnictwa i apropowizacji kraju oraz perspektywy realizacji „Zielonego Planu”. Część druga zawiera wytyczne realizacji Planu, szczegółową dokumentację i wyjaśnienia. „Zielony Plan” na rok 1957 został omówiony w numerze 1/1959 naszego pisma (str. 147).

STEHLE K. — *Mein Betrieb und ich* (Moje gospodarstwo i ja). Stuttgart 1959, E. Ulmer, s. 145.

Przewodnik dla praktyków i doradców organizacji gospodarstw rolnych. Wbrew pozorom stwarzanym przez tytuł, nie jest to popularna publikacja, lecz systematyczny wykład całościowo zagadnień związanych z organizacją, prowadzeniem i zarządzaniem gospodarstwem rolnym. Po omówieniu podstawowych pojęć i czynników decydujących w organizacji gospodarstwa, w tym wpływających w sposób zasadniczy na koszty, autor traktuje gospodarkę hodowlaną jako uszlachetniającą w stosunku do roślinnej. Szczególną uwagę poświęca autor technizacji rolnictwa i analizie porównawczej wyników ekonomicznych.

WESTPHAL W. — *Milchwirtschaftliche Betriebslehre* (Gospodarka mleczna). Hamburg 1957, P. Parey, s. 271.

Gruntownie przygotowany podręcznik, przeznaczony dla szkół mleczarskich, mleczarni i służby instruktorskiej, traktujący o całokształcie zagadnień związanych z produkcją i przerobem mleka, prowadzeniem zakładów przetwórczych, ich organizacją i — co najważniejsze — ekonomiczną efektywnością wszystkich tych dziedzin, opartą o specjalnie przystosowaną rachunkowość i kalkulację kosztów. W zakończeniu publikacji podano podstawowe pojęcia wraz z ich wyjaśnieniem i zastosowaniem oraz bogatą bibliografię przedmiotu.

ARTYKUŁY EKONOMICZNO-ROLNICZE

ANDREA B. — **Spezialisierung und Betriebsvereinfachung. Neuzeitliche Wirtschaftsprinzipien und Wandlungsprozesse in der westdeutschen Landwirtschaft** (Specjalizacja i usprawnienie kierownictwa. Współczesne zasady gospodarowania i problemy reorganizacji w zachodnio-niemieckim rolnictwie). Berichte über Landwirtschaft, Hamburg—Berlin, 1960, nr 3, s. 467—481, streszczenie angielskie i francuskie.

Tematem artykułu jest omówienie możliwości, sposobów realizacji i zakresu specjalizacji oraz związanej z tym reorganizacji gospodarstwa. Aczkolwiek gospodarstwa wielokierunkowe mają nadal swoją rację bytu, to jednak szereg czynników przemawia na korzyść wzmożenia specjalizacji i zmian organizacyjnych. Autor wskazuje na rysujące się w NRF kierunki specjalizacji w zależności od warunków użytkowania ziemi, rodzaju gleb, wielkości areału, zasobności w nawozy i pasze przemysłowe. Te regionalne warunki specjalizacji produkcji rolnej w NRF są bardzo różnorodne. Nie mogą one przy tym mieć tego znaczenia, jak to ma miejsce np. w USA.

BESKID L., FELBUR S. — **Analiza rynku mięsnego w Polsce**. Studia Ekonomiczne, Zakład Nauk Ekonomicznych PAN, Warszawa, 1960, nr 3, s. 7—47.

Jest to gruntowny przegląd podstawowych zagadnień związanych z rynkiem mięsnym w przekroju kilku lub kilkunastu lat, oparty na źródłowym materiale statystycznym.

Autorzy rozważają dynamikę spożycia mięsa w Polsce, popytu i podaży mięsa na tle rozwoju produkcji pogłowia i cen oraz rozwój cen, warunkujących zarówno spożycie jak i hodowlę. Podając obszerny materiał faktyczny, autorzy dokonują analizy wytworzonych sytuacji, próbując też objaśniać przyczyny i skutki zachodzących zjawisk. Spora ilość przytoczonych danych statystycznych pozwala też czytelnikowi na wyciąganie samodzielnych wniosków.

BIENKOWSKI W. — **Z zagadnień socjologii i metodyki przebudowy wsi**. Kultura i społeczeństwo. Warszawa, 1960, nr 3 s. 51/77.

Artykuł naświetla przekrój kilku wybranych zagadnień związanych z przebudową wsi. Autor omawia m. in. więź społeczną środowiska wiejskiego, przeobrażenia w strukturze klasowej, sprawy mechanizacji rolnictwa, zasady oddziaływania czynnika społecznego na wieś.

Dając próbę naświetlenia odbywających się na wsi przemian społecznych ekonomicznych i kulturalnych — autor polemizuje z niektórymi dotychczasowymi sposobami widzenia tych procesów.

BRAGINSKI B. — **Statisticzeskije gruppirowki kołchozow i sowchozow po proizweditelnosti truda** (Klasyfikacja statystyczna produktywności pracy w kołchozach i sowchozach). Wiestnik Statistiki, Moskwa 1960, nr 9, s. 3—13.

Na podstawie kilku przykładów grupowania materiałów statystycznych dotyczących produktywności pracy wykazywane są korzyści takiego grupowania danych, które umożliwiają łączne wyodrębnianie uzupełniających się wskaźników, w szczególności produkcji na 1 robotnika i na 100 ha użytków.

Pozwala to na wyodrębnienie wyników produkcyjnych przodujących gospodarstw. Przytoczone przez autora dane statystyczne stanowią również ilustrację osiągnięć sowchozów i kołchozów w różnych częściach Związku Radzieckiego.

CZYSZKOWSKA J. — **Problemy zatrudnienia i dochodów w spółdzielniach produkcyjnych posiadających nadmiar rąk do pracy.** *Wiś Współczesna*, Warszawa, 1960, nr 10, s. 39—48.

Materiał zebrany pochodzi z 48 spółdzielni produkcyjnych położonych w rejonie południowo-wschodnim. Autorka omawia problem działek przyzagrodowych, jako czynnik osłabiający gospodarkę społeczną. Rozważa zagadnienie zatrudnienia ubocznego członków i dochodów z tym związanych, jak też działalność przynależnych do spółdzielni zakładów przetwórczych i usługowych. W końcu autorka daje syntetyczny przegląd dochodów rodziny spółdzielczej ze wszystkich źródeł.

Pomimo małej liczebności zbadanych spółdzielni, zebrany materiał daje obraz ekonomiki spółdzielni produkcyjnych rejonów przeludnionych.

DIETL J. — **Dochody rolników w porównaniu z dochodami ludności nierolniczej w krajach kapitalistycznych.** *Wiś Współczesna*, Warszawa, 1960, nr 10, s. 63—73.

Na podstawie analizy dłuższego (dla niektórych krajów kilkudziesięcioletniego) okresu — autor próbuje odpowiedzieć na pytanie, jaki był stosunek przeciętnego dochodu na głowę ludności w rolnictwie do dochodu ludności nierolniczej oraz jakie czynniki decydowały o tym stosunku. Wymienia szereg metod ustalania powyższego stosunku, różniącego się wprowadzaniem niektórych dodatkowych, bardziej szczegółowych elementów.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że dochody rolników w stosunku do dochodów ludności nierolniczej kształtują się w większości wypadków na niższym poziomie. Odwrotny stosunek w niektórych krajach zachodził w krótkotrwałych okresach, jako wynik szczególnej koniunktury lub preferencji rolnictwa przez politykę gospodarczą.

DOEHLER G. — **Zur Rolle und Bedeutung der LPG Typ I für die sozialistische Umgestaltung der Landwirtschaft der DDR** (Rola i znaczenie spółdzielni produkcyjnych typu I w socjalistycznej przebudowie rolnictwa NRD). *Zeitschrift für Agrarwirtschaft*, Berlin, 1960, nr 4, s. 153—157.

Punktem wyjścia artykułu jest list otwarty Waltera Ulbrichta — I sekretarza Socjalistycznej Partii Jedności Niemiec (SED) do członków spółdzielni produkcyjnych, podkreślający rolę typu I spółdzielni produkcyjnych na obecnym etapie rozwoju rolnictwa NRD.

Na tle tego listu otwartego — autor rozważa szereg problemów związanych z teoretyczną podbudową oraz praktycznymi osiągnięciami tego typu spółdzielni. M. in. omawia statut spółdzielni, podkreśla rolę racjonalnych zasad podziału dochodu, organizację pracy zespołowej itp. Artykuł jak i przeprowadzona w nim polemika z niektórymi poglądami, rzuca światło na te problemy, które nurtują obecnie ekonomistów rolnych w NRD.

GIERASIMOW I. P., ARMAND D. L., DAWITAJA F. F. i inni. — **Nauczno — obosnowannaja sistiemia wiedzienja siełskiego choziajstwa SSSR i zadaczi sowietskoj geografii** (Podstawy naukowe rozwoju rolnictwa ZSRR i zadania radzieckiej geografii). *Izwestia Akademii Nauk SSSR, sierija geograficzeskaja*, Moskwa, 1960, nr 5, s. 3—10.

Zespół autorski omawia znaczenie geografii jako dyscypliny dającej doniosły wkład naukowy przy rejonizacji produkcji rolnej. Geografowie stawiają sobie szeroko zakrojone zadania badania całokształtu warunków przyrodniczych jak klimat, gleba, stosunki wodne, co powinno być w przyszłości doprowadzić do określenia bilansu ciepła i wody na całej przestrzeni Związku Radzieckiego. Mają oni na względzie wpływ tego bilansu na procesy biologiczne. Nie mniej obszernie zadania chciałby geografowie widzieć dla siebie również w zakresie zagadnień ekonomiczno-rolniczych. Wystąpienie autorów daje podstawy do szerokiej dyskusji.

KÖTTER H. — **Die Betriebsgrösse in der Landwirtschaft als Funktion der gesamtwirtschaftlichen und gesamtgesellschaftlichen Entwicklung** (Rozmiar gospodarstw rolnych jako wynik ogólnogospodarczego i ogólnospołecznego rozwoju). *Berichte über Landwirtschaft*, Hamburg—Berlin, 1960, nr 2 s. 454—465, streszczenie angielskie i francuskie.

Autor podaje, że rozmiar gospodarstw rolnych kształtuje się w wyniku optymalnego łączenia czynnika pracy, areалу ziemi i kapitału, co stwarza warunki najbardziej racjonalnego wykorzystania sił wytwórczych i uzyskania ich maksymalnej

efektywności ekonomicznej. Optymalny wkład pracy osiąga się w rozwiniętej uprzemysłowionej gospodarce przez pełne zatrudnienie wolnych sił roboczych. W przyszłości w rolnictwie nie będzie warunków do zatrudnienia wspomagających członków rodziny, jak też siły najemnej. Optimum obsady w gospodarstwie rodzinnym wynosi 2 osoby w pełni zatrudnione (mąż i żona), w gospodarstwach z najemną siłą 3 osoby. Jako wniosek autor podaje, że warunki ekonomiczne i postęp techniczny przy nieustannej ewolucji stosunków agrarnych oddziaływiają zarówno w kierunku koncentracji arealów, jak i w kierunku przeciwnym.

LOM F., TAUBER S. — **Opfer und Anstrengungen des werktätigen Volkes bei den revolutionären Umwandlungen der Landwirtschaft der CSSR in der Vergangenheit** (Ofiary i wysiłek mas pracujących przy rewolucyjnych przemianach rolnictwa CSR w przeszłości). Za socjalistycznego sielsko-choziajstwiennuju nauku, Praga, 1960, nr 4, s. 347—366 (w języku niemieckim).

Przegląd obejmuje okres od XVII wieku do obecnych czasów. Autorzy na podstawie dostępnych źródeł analizują dokonujące się na ziemiach czeskich procesy inwestycyjne dokonywane przez własność feudalną w okresie szczytowego jej rozwoju, jak też jej upadku i narastania kapitalizmu. Omawiają współczesny przedrewolucyjny okres, charakteryzując małą efektywność inwestycji i małą produktywność pracy i wynikający stąd wysoki stan zadłużenia. W przeciwieństwie do tego w warunkach socjalizmu chłopci uzyskują pełne możliwości rozwojowe nie pozbawione jednak konieczności ponoszenia ofiar w okresie przejściowym.

ŁOZA G. M. — **Ekonomiceskije i organizacionnyje osnovy sowchoznogo proizwodstwa** (Ekonomiczne i organizacyjne podstawy gospodarki sowchozów). Izwiestja Timiriaziewskiej Sielskochoziajstwiennej Akademii, Moskwa, 1960, nr 4, s. 167—174, wzmianka w języku angielskim.

Autor omawia podstawowe zasady gospodarki sowchozowej, w szczególności rozmiary sowchozów i ich specjalizację jako czynnik racjonalnego określenia kierunków produkcyjnych, wprowadzenia właściwego systemu gospodarczego. Zasady te uwzględniają przyrodnicze i ekonomiczne warunki przy wykorzystaniu produkcyjnych osiągnięć praktyki, jak też zdobyczy naukowych. Podkreśla się znaczenie konieczności uzyskiwania efektywności ekonomicznej produkcji. Zarządzanie sowchozami dokonuje się na zasadzie jednoosobowego kierownictwa przy współdziałaniu czynnika społecznego. Artykuł przytacza szereg danych liczbowych charakteryzujących gospodarke sowchozów.

MATZ R. — **Auswertung der Bodenschätzungsergebnisse für eine Ordnung und Typisierung landwirtschaftlich genutzter Standortformen als Grundlage einer ökonomischen Bodenbeurteilung für die Aufgaben der Agrarplanung** (Wykorzystanie klasyfikacji gruntów dla systematyki i typizacji rolniczo użytecznych rodzajów gleb jako podstawy ekonomicznej oceny gruntów przy planowaniu produkcji). Die Deutsche Landwirtschaft, Berlin, 1960, nr 9, s. 417—423.

Problem oseny ziemi przy planowaniu produkcji jest rozważany na podstawie wyodrębnienia następujących typów gleb: Typ „Z” — buraczany, 7 stopni; typ „G” — zbożowy, 8 stopni; typ „K” — ziemniaczany, 4 stopnie; typ „F” — pastewny, 5 stopni. Typy te z wyszczególnieniem stopni autor umiejscawia na obszarze NRD.

Autor wskazuje na to, że podobny sposób klasyfikowania gruntów nadaje się również do mniejszych jednostek administracyjnych, w szczególności do gospodarstw uspołecznionych. Tym samym może on stanowić podstawę przy opracowywaniu planów produkcyjnych.

MIESZCZANKOWSKI M. — **Prawo spadkowe i Fundusz Spłat Rodzinnych**. Życie Gospodarcze, Warszawa, 1960, nr 44, s. 1 i 6.

Spośród ostatnich postanowień dotyczących prawa spadkowego, niektóre przeciwdziałają rozdrobnieniu gospodarstw (Uchwała Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z marca 1960), inne natomiast sprzyjają rozdrobnieniu (Ustawa o obrocie nieruchomościami ziemskimi z 13. VII. 1957, lub ustawa o zawieszeniu niektórych spraw spadkowych). Z tych względów autor proponuje wydanie ustawy reformującej prawo spadkowe w duchu uniemożliwiających dzielenie gruntów. Jako środki oddziaływania ekonomicznego w tym kierunku autor rozważa możliwości utworzenia Funduszu Spłat Rodzinnych, omawia rolę systemu podatkowego oraz rolę rozwoju usług na wsi.

MOREAU M. — **L'Agriculture Française à l'Ère de „L'Économie Rurale”** (Rolnictwo francuskie w epoce „ekonomiki rolnictwa”). Agriculture, Paris, 1960, nr 226, s. 243—247.

Rachunkowość rolnicza prowadzona we Francji 60 lat obejmuje 12 tys. gospodarstw. Służy ona celom praktycznym poradnictwa organizacyjno-ekonomicznego jak i celom polityki ekonomicznej. Szczególnie jest użyteczna dla badania stosunków rynkowych. Perspektywy rozwoju rachunkowości leżą na drodze zharmonizowania wysiłku zawodowych organizacji rolników z dążeniami czynników kierujących polityką gospodarczą. Autor omawia zamierzone usprawnienia rachunkowości rolniczej, zapowiadając m. in. wprowadzenie prognoz gospodarczych.

POHOSKI M. — **Wychodźstwo do miasta a obszar gospodarstwa i rozmiary rodziny**. Wieś Współczesna, Warszawa, 1960, nr 9, s. 75—90.

Podstawą do opracowania artykułu był materiał ankietowy IER z roku 1957 uzyskany z 47 wsi. Autor, omawiając szeroko wyniki ankiety — podaje m. inn., że przeciętnie około $\frac{1}{3}$ synów i $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ córek gospodarzy przeniosła się do miasta, przy tym w grupach małorolnych odsetek wychodźstwa jest dwukrotnie wyższy niż w gospodarstwach większych. Wychodźstwo do miasta łącznie z zarobkowaniem ubocznym ludności rolniczej na wsi usunęło w zbadanych wsiach przeludnienie rolnicze, jakie występowało przed wojną.

PRONIN A. — **Planowanie objętości zakupów sielsko-choziajstwiennoj produkcji i ekonomiczeskaja ocenka ziemiel** (Planowanie rozmiaru państwowych zakupów wytworów rolnych i ekonomiczna wycena ziemi). Planowoje Choziajstwo, Moskwa, 1960, nr 6, s. 53—59.

Obowiązujący w Związku Radzieckim system ustalania wielkości sprzedaży przez kolchozy wytworów rolnych w wymiarze na jednostkę powierzchni ma na celu racjonalne rozmieszczenie produkcji i specjalizację w dostosowaniu do warunków przyrodniczych i ekonomicznych. To wymaga właściwej oceny wartości produkcyjnej ziemi. Autor omawia przykładowo różne metody oceny ziemi. Opierają się one na produktywności ziemi mierzonej różnymi sposobami — w jednostkach naturalnych, w jednostkach zbożowych, w wartości pieniężnej. Stopnie oceny określane są przy pomocy szeregu wzorów.

RUNOWICZ A. **Teoria renty gruntowej a marginalizm**. Ekonomista, Warszawa, 1960, nr 4, s. 775—794, streszczenie rosyjskie i angielskie.

Treścią artykułu jest próba weryfikacji podstawowych pojęć teorii rolniczej renty gruntowej, przyjętych w ekonomii burżuazyjnej.

Pojęcie tzw. krańcowej działości ziemi — autor rozpatruje w oparciu o materiał statystyczny z okresu międzywojennego i powojennego USA, oraz z okresu lat 1927—35 dla Polski. Dochodzi do wniosku, że areal uprawiany nie spada pomimo spadku cen rolnych. Autor przytacza różne powody, które spowodowały utrzymanie się przez dłuższy czas błędnych teorii dotyczących renty. Również pojęcie krańcowego nakładu kapitału nie odpowiada warunkom zachodzącym w rolnictwie.

SCHMIDT H. — **Die Bedeutung von Höhe und Struktur des Kapitaleinsatzes für die Einkommensbildung im landwirtschaftlichen Betrieb** (Znaczenie rozmiarów i struktury nakładów kapitałowych dla kształtowania dochodów w gospodarstwie rolnym). Berichte über Landwirtschaft, Hamburg—Berlin, 1960, nr 3, s. 482—509.

Artykuł jest oparty na badaniach 93 gospodarstw z południowych obszarów NRF, na podstawie rachunkowości z lat 1953/58. Zawiera sporą ilość materiału statystycznego, ilustrującego związek pomiędzy wysokością nakładów i dochodem gospodarstw. Autor podaje, że rozmiar dochodu zależy głównie nie od wielkości nakładów, lecz z jednej strony od stosunku pomiędzy wielkością kapitału i ilością sił roboczych, z drugiej strony od stosunku kapitału określonego przez autora jako „produkcyjny” (ziemia, inwentarz żywy, trwałe kultury, zapasy naturaliów, gotówka) do kapitału, służącego produkcji (budynki, melioracje, maszyny, siła pociągowa, zapasy magazynowe).

SCHMIDT W. — **Zu einigen wichtigen Aufgaben bei der Entwicklung und Festigung der LPG der Typ I** (W sprawie ważnych zadań dotyczących rozwoju i umocnienia rolniczych spółdzielni produkcyjnych typu I). Deutsche Landwirtschaft, Berlin, 1960, nr 8, s. 369—375.

Przejsie od indywidualnych gospodarstw chlopskich do zespolowych form produkcji nie oznacza zakonczenia socjalistycznej przebudowy rolnictwa. W pierwszym rzedzie chodzi o umocnienie spoldzielni typu I, jako realizacje pierwszego etapu. Autor omawia glowne czynniki rozwoju spoldzielni tego typu — organizacje zespolowej pracy w brygadach polowych oraz zespolowe uzytkowanie bydla, poza tym zakresla obszerny program zadan, jaki wiaze sie z nowa forma produkcji rolnej.

SCHNEIDER A. — **Zagadnienie amortyzacji sredkow trwalych w spoldzielniach produkcyjnych**. Międzynarodowe Czasopismo Rolnicze, Sofia—Warszawa 1960, nr 3, s. 47—55.

Artykul opracowany jest przez pracownika Instytutu Naukowego Ekonomiki Rolnej Niemieckiej Akademii Nauk Rolniczych w Berlinie na podstawie badan przeprowadzonych przez Instytut w spoldzielniach produkcyjnych NRD. Autor przeprowadza szeroka analize metod obliczania amortyzacji sredkow trwalych w spoldzielniach produkcyjnych, podaje przy tym bogaty material informacyjny, mogacy byc interesujacy dla praktykow i dla ekonomistow rolnych.

SCHÖTTLER R., HUBER G. — **Die Wirtschaftlichkeit der Mechanisierung** (Efektywnosc ekonomiczna mechanizacji). Agrarwirtschaft, Hannover, 1960, nr 9, s. 299—305, streszczenie angielskie i francuskie.

Podejmujac wymieniony temat autorzy glowna uwage poswiecili metodyce badan efektywnosci mechanizacji. Na podstawie rachunkowosci 138 gospodarstw z polnocnej Nadrenii w okresie lat 1950/51—1956/57 zostaly porownane koszty pracy ludzkiej i zywej sily pociagowej — zastepowanych przez mechanizacje — z kosztami mechanizacji. Autorzy wskazuja na szereg trudnosci metodycznych zwiazanych z okresleniem efektywnosci ekonomicznej mechanizacji. Artykul jest zilustrowany materialem statystycznym z omawianych gospodarstw.

SOKOŁOWSKI K. — **Spozycie chlopskie w roku 1956/57**. Studia Ekonomiczne, Zaklad Badan Ekonomicznych PAN, Warszawa, 1960, nr 3, s. 117—152.

Omawiany artykul jest kontynuacja wzniejszych prac autora, opartych na badaniach rachunkowosci rolniczej IER. Rozwazane sa zagadnienia ogolnego poziomu spozycia ludnosci chlopskiej w zwiazku z wysokością uzyskanego dochodu, jak i struktura spozycia w grupie zywnosci, artykulow nierolniczych i uslug. Przekroje wojewodzkie wykazuja rózne poziomy spozycia. Przytoczone tablice zawieraja duza ilosc materialu statystycznego, niektóre z nich naswietlaja dynamike badanych zjawisk.

SONDEL J. — **Zagadnienie intensywnosci w produkcji rolniczej**. Postępy Nauk Rolniczych, Warszawa, 1960, nr 5 s. 17—32.

Praca powyzsza stanowi obszerny przeglad okreslen pojecia intensywnosci produkcji rolnej. Autor przedstawia szereg przeciwstawnych sobie pogladow, cytujac wiekszosc czolowych ekonomistow dawnych (m. in. Aereboe, Laur, Waterstradt, również Schramm, Moszczeniński, Ponikowski), jak i wzpóczesnych (Blohm, Mañteuffel, Rychlik, Okuniewski i inni). Wypowiada tez własny poglad, ze miara intensywnosci jest naklad pracy uprzedmiotowionej na jednostke pracy zywej przy uwzglednieniu stopnia mechanizacji.

STOCES F. — **Konkretizace ukazatelu ekonomické efektivnosti zemedelske vyroby** (Określenie wskaźnikow ekonomicznej efektywnosci produkcji rolnej). Zemedelska Ekonomika, Praha, 1960, nr 8, s. 653—668.

Autor rozwaza zagadnienie efektywnosci produkcji rolnej, przy tym wskazuje, ze dla określenia intensywnosci gospodarstwa rolnego, produkcyjnosci pracy, oplacalnosci produkcji niezbedne jest wprowadzenie kilku wskaźnikow. Omawia szereg takich wskaźnikow.

TULUPNIKOW A. — **Ob ekonomicheskikh osnovakh sistemy wiedenja sielskogo choziajstwa** (Ekonomiczne podstawy systemu rolnictwa). *Ekonomika Sielskowo Choziajstwa*, Moskwa, 1960, nr 9, s. 8—15.

Artykuł komentuje uchwały Plenum CK KPZR z grudnia 1959 roku, które zaleciło rolniczemu placówkom badawczym rozwój badań teoretycznych oraz nasilenie i przyspieszenie praktycznej pomocy kolchozom i sowchozom w podnoszeniu poziomu agro i zootechniki oraz ekonomiki i organizacji gospodarstw. Autor podkreśla, że specjalizacja i rejonizacja produkcji rolnej zapewnią najbardziej racjonalne wykorzystanie ziemi i posiadanych środków produkcji. Omawia szereg podstawowych zagadnień, m. in. system maszyn, efektywność inwestycji, planowanie finansowe kolchozów i sowchozów, system cen i kredytów.

UPTON M. — **Management Standarts for Farm Labour and Machinery** (Normy pracy ręcznej i mechanicznej w rolnictwie). *The Farm Economist*, Oxford, 1960, nr 8, s. 363—371.

Autor przedstawia wyniki badań nad normami pracy ręcznej i zmechanizowanej w rolnictwie. Porównując przyjmowane normy z faktycznym zużyciem pracy stwierdza istnienie dużych rozpiętości. Dla ustalenia stopnia dokładności różnych stosowanych mierników użycia pracy ręcznej i mechanicznej przeprowadza badania w 155 gospodarstwach, zgrupowanych wg systemów gospodarowania. Ustala odchylenia pomiędzy faktycznym zużyciem pracy a przyjmowanymi normami oraz porównuje następujące mierniki: koszt nakładu pracy żywej i mechanicznej na 100 akrów i na 100 £ dochodu brutto i netto, oraz koszt nakładu na jednostkę czasu pracy. Dla tych mierników oblicza wskaźniki regresji oraz określa w ten sposób związek między kosztami pracy i czasem pracy oraz dochodem. Artykuł stanowi interesującą próbę badań statystycznych mogących być użytecznymi dla oceny wyników gospodarowania w rolnictwie.

WOERMANN E. — **Messung des Mechanisierungsgrades landwirtschaftlichen Betriebe** (Określenie stopnia mechanizacji gospodarstw rolnych). *Agrarwirtschaft*, Hanower, 1960, nr 9, s. 225—234, streszczenie angielskie i francuskie.

Dla określenia stopnia mechanizacji gospodarstw rolnych — autor wprowadza dwie grupy pojęć: wyróżnia 4 stopnie mechanizacji od najmniejszych rozmiarów umaszynowania pracy ludzkiej, siły pociągowej mechanicznej, do maksymalnej mechanizacji i motoryzacji; następnie każdy z wymienionych 4 stopni mechanizacji zostaje zestawiony z 8 rodzajami systemu maszyn służących uprawie roli, dokonywaniu zbioru i sprzętu różnych roślin, żywieniu, pielęgnacji i użytkowania zwierząt. W ten sposób autor uzyskuje umowne mierniki stopnia mechanizacji, które mu pozwalają dokonywać szeregu analiz i porównywać gospodarstwa ze sobą.

WOLSZCZAN J., OKOŁO-KUŁAK S. — **Zależności kierunków i poziomu produkcji rolnej od niektórych czynników przyrodniczych i ekonomicznych**. *Postępy Nauk Rolniczych*, Warszawa, 1960, nr 5, s. 33—56.

Praca stanowi próbę ustalenia współczynników korelacji pomiędzy trzynastu wskaźnikami, określającymi poziom i kierunek produkcji rolnej woj. szczecińskiego a głównymi czynnikami produkcji. Wskaźniki określają procent odlogów i ugorów w stosunku do gruntów ornych, procentowy udział w strukturze zasiewów ważniejszych roślin, obsadę bydła oraz trzody i koni na 100 ha, procentowy udział krów w stadzie. Czynniki produkcji przyjęte do obliczenia korelacji stanowią: żyzność gleb, struktura użytków, struktura władania, zatrudnienie.

Wyniki zależności korelacyjnych autorzy przedstawiają w ujęciu tabelarycznym i graficznym.

WOS A. — **Badania dochodowej elastyczności popytu (spożycia) wśród ludności wiejskiej**. *Ekonomista*, Warszawa, 1960, nr 5 s. 1019—1041, streszczenie rosyjskie i angielskie.

Powyzsza praca jest oparta na materiałach rachunkowości rolniczej IER. Autor szeroko omawia metodę przeprowadzonych badań, daje charakterystykę materiału, oraz analizuje warunki kształtowania się popytu. Oblicza współczynniki elastyczności spożycia poszczególnych artykułów dokupywanych w zależności od dochodu osobistego, wartości ogólnej spożycia oraz przychodów pieniężnych. Na podstawie zaobserwowanej elastyczności popytu — autor rozważa możliwości ustalania prognozy spożycia na najbliższe lata.